

Ontwerpbesluit **Fout! Ongeldige bestandsnaam.** Specificaties noodvermogen bij energiebiedingen

Ons kenmerk : ACM/UIT/621456
Zaaknummer : ACM/24/189878
Datum : 2 december 2024

Ontwerpbesluit van de Autoriteit Consument en Markt van [datum ondertekening], kenmerk [kenmerk] tot wijziging van de voorwaarden als bedoeld in 31 van de Elektriciteitswet 1998 betreffende de definitie van de specifieke producten balanceringscapaciteit en balanceringsenergie noodvermogen

De Autoriteit Consument en Markt,

Gelet op artikel 36 van de Elektriciteitswet 1998;

Besluit:

Artikel I

De Netcode elektriciteit wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 10.39 wordt na inwerkingtreding van besluit ACM/UIT/628878 gewijzigd als volgt:

1. In het zesde lid wordt onderdeel c vervangen door:

c. voor een bieding noodvermogen:

- 1°. bij deactivatie na of bij het bereiken van de volledige activeringstijd, de hoeveelheid kWh die overeenkomt met de levering van het volledige gevraagde vermogen gedurende de tijd tussen de start van de afroep en de start van de deactivatie, waarbij de energie als blok wordt toegekend aan de betreffende onbalansverrekeningsperiodes, beginnend op het moment halverwege de volledige activeringstijd;
- 2°. bij deactivatie voorafgaand aan het bereiken van de volledige activeringstijd, de hoeveelheid kWh die overeenkomt met de levering van het deel van het vermogen dat bij lineaire activatie bereikt zou zijn op het moment van deactivatie gedurende de tijd tussen de start van de afroep en de start van de deactivatie, waarbij de energie als blok wordt toegekend aan de betreffende onbalansverrekeningsperiodes, beginnend op het moment halverwege de tijd tussen de start van de afroep en de start van de deactivatie;

2. Na het achtste lid worden twee leden toegevoegd, luidende:

9. Bij deactivatie van balanceringsenergie noodvermogen voorafgaand aan het bereiken van de volledige activeringstijd stelt de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet een compensatievolume, uitgedrukt in kWh, vast als het verschil tussen:
 - a. een volume gelijk aan dat van levering van het gevraagde vermogen bij een leveringsperiode van 0 minuten, overeenkomend met 15 minuten maal het gevraagde vermogen, voor zover het gevraagde vermogen wordt geleverd door reserveleverende eenheden die de volledige activeringstijd bij deactivatie niet hebben bereikt; en
 - b. het volume als bepaald op basis van het zesde lid, onderdeel c, subonderdeel 2°.
10. De netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet betreft bij de bepaling van de in het zesde lid, onderdeel c, subonderdeel 2°, en het negende lid bedoelde volumes uitsluitend reserveleverende eenheden die bij deactivatie op basis van de duur van de levering

behorende bij een of meerdere opeenvolgende biedingen de volledige activeringstijd niet hebben bereikt.

B

Aan artikel 10.39a wordt na inwerkingtreding van besluit ACM/UIT/628878 een lid toegevoegd, luidende:

5. Het volume zoals bepaald overeenkomstig artikel 10.39, negende lid, wordt verrekend met de BSP tegen de prijs van de betreffende bieding.

C

Aan Bijlage 10 bij artikel 10.36, eerste lid, onderdeel d: specificaties biedingen balanceringscapaciteit noodvermogen, wordt na inwerkingtreding van besluit ACM/UIT/628878 in het derde lid, aan het einde toegevoegd 'Het opnemen van een minimumduur tussen het einde van de deactiveringsperiode en de volgende activering of het opnemen van een maximale inzetduur kan alleen als tijdens de prekwalificatie van de betreffende middelen aangetoond wordt dat daartoe een technische noodzaak bestaat.'

D

Bijlage 24 bij artikel 10.36, eerste lid, onderdeel e: specificaties biedingen balanceringsenergie noodvermogen wordt na inwerkingtreding van besluit ACM/UIT/628878 gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid, onderdeel c, wordt 'op- of afregelperiode' vervangen door 'volledige activeringstijd voor op- of afregelen'.
2. In het eerste lid, onderdeel d, wordt na '0 minuten' ingevoegd ', waarbij deactivatie tijdens de volledige activeringstijd mogelijk is'.
3. In het eerste lid worden, onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel i door een puntkomma, twee onderdelen toegevoegd, luidende:
 - j. voorbereidingsperiode: 5 minuten;
 - k. op- of afregelperiode: na afloop van de voorbereidingsperiode wordt een reactie verwacht die in de eerste minuut op basis van energiewaarden per vijf minuten waarneembaar moet zijn in kWh, ook bij de minimumafroepgrootte van 1MW, en die vervolgens tot aan het bereiken van de volledige activeringstijd op basis van minuutwaardes een continu stijgende reeks van geleverde volumes vormt.

Artikel II

Dit besluit treedt in werking per 1 december 2025.

Dit besluit zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

's-Gravenhage,

Datum: [DATUM]

Autoriteit Consument en Markt,
namens deze:

drs. M.R. Leijten
bestuurslid

Als u rechtstreeks belanghebbende bent, kunt u tegen dit besluit beroep instellen bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven. Het postadres is: College van Beroep voor het bedrijfsleven, Postbus 20021, 2500 EA Den Haag. Het beroepschrift moet binnen zes weken na de dag waarop dit besluit is bekendgemaakt zijn ontvangen. Het beroepschrift moet zijn ondertekend en moet ten minste de naam en het adres van de indiener, de dagtekening en een omschrijving van het besluit waartegen het beroep is gericht bevatten. Voorts moet het beroepschrift de gronden van het beroep bevatten en dient een afschrift van het bestreden besluit te worden meegezonden.

Toelichting

1 Samenvatting

1. Met dit besluit wijzigt de Autoriteit Consument en Markt (hierna: de ACM) op voorstel van de gezamenlijke netbeheerders de Netcode elektriciteit. De wijzigingen hebben betrekking op de voorwaarden voor het balanceren van het elektriciteitsnet.
2. Het besluit voorziet in de nadere uitwerking van de specifieke producten voor balanceringscapaciteit en -energie noodvermogen. De ACM heeft bij haar besluit van 24 juli 2024 met kenmerk ACM/UIT/607599 ingestemd met de definitie en het gebruik van deze specifieke producten. Met haar besluit van 29 augustus 2024 met kenmerk ACM/UIT/628878 heeft de ACM de specifieke producten in onder meer de Netcode elektriciteit opgenomen. Met het voorliggende besluit wordt een nadere invulling gegeven aan de volgende drie kenmerken van de specifieke producten:
 - a. de mogelijkheid tot vroegtijdige deactivatie van biedingen balanceringsenergie noodvermogen en de bijbehorende methode voor het vaststellen van de financiële vergoeding voor *Balancing Service Providers*;
 - b. het toevoegen van een voorbereidingsperiode van vijf minuten aan de productspecificaties voor balanceringsenergie noodvermogen en van voorschriften met betrekking tot de op- of afregelperiode; en
 - c. het beperken van de toepassing van een wachttijd en van een maximale inzetduur voor balanceringscapaciteit noodvermogen.
3. Per 1 december 2025 worden biedingen balanceringsenergie noodvermogen geïntroduceerd.¹ Deze biedingen worden op basis van een per onbalansverrekeningsperiode vastgestelde biedladder afgeroepen. Daarmee kunnen de volgorde van de biedingen op de biedladder en dientengevolge de afgeroepen biedingen per onbalansverrekeningsperiode verschillen. Hieruit volgt dat de frequentie van activatie en deactivatie van biedingen balanceringsenergie noodvermogen kan toenemen ten opzichte van de huidige situatie, waarin enkel sprake is van een in beginsel doorlopende afroep van capaciteitscontracten. Dit brengt meerdere uitdagingen met zich mee, waaronder het borgen van de balanskwaliteit. De in het voorgaande randnummer genoemde kenmerken richten zich op die uitdagingen.
4. De met dit besluit geïntroduceerde mogelijkheid tot vroegtijdige deactivatie houdt in dat de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet een afgeroepen bieding balanceringsenergie noodvermogen gedurende de activatietijd van vijftien minuten kan deactiveren, indien het volume niet meer nodig is. Dit komt de balanskwaliteit ten goede, voorkomt de onnodige inzet van schaarse balanceringsmiddelen en beperkt het aantal onbalansverrekeningsperioden met regeltoestand 2.² Tegelijkertijd brengt de mogelijkheid van vroegtijdige deactivatie met zich mee dat *Balancing Service Providers* er niet van uit kunnen gaan dat ze bij activatie van hun bieding hun opstartkosten terug kunnen verdienen. Om te voorkomen dat zij hiervoor een risico-opslag in hun biedingen opnemen, worden de volumes en prijzen ingevolge dit besluit zodanig vastgesteld dat een *Balancing Service Provider* bij vroegtijdige deactivatie minimaal vergoed wordt tegen de door hem ingeboden prijs en de levering van het ingeboden vermogen voor vijftien minuten. Of sprake is van vroegtijdige deactivatie wordt per geactiveerde reserveleverende eenheid vastgesteld op basis van de duur van de levering behorende bij een of meerdere opeenvolgende biedingen.

¹ Zie het besluit van de ACM van 29 augustus 2024 met kenmerk ACM/UIT/628878, waarnaar in randnummer 2 wordt verwezen.

² Van regeltoestand 2 is sprake als de balansdelta binnen een onbalansverrekeningsperiode zowel stijgt als daalt. De balansdelta is het vermogen van de geactiveerde opregelbiedingen minus het vermogen van de geactiveerde afregelbiedingen. Is sprake van regeltoestand 2, dan gelden twee onbalansprijzen: een prijs voor positieve onbalans (overschot) en een prijs voor negatieve onbalans (tekort). Zie voor een nadere toelichting de hoofdstukken 4 en 5 van het volgende document: <https://tennet-drupal.s3.eu-central-1.amazonaws.com/default/2022-06/Onbalansprijsystematiek.pdf>

5. Daarnaast wordt met dit besluit een voorbereidingsperiode van vijf minuten geïntroduceerd en worden voorwaarden gesteld aan de op- of afregelperiode die daarop volgt. Gedurende de voorbereidingsperiode kan de *Balancing Service Provider* waarvan een bieding is afgeroepen starten met de levering van balanceringsenergie, maar hoeft dit nog niet te doen. De *Balancing Service Provider* dient daar wel mee te starten bij de aanvang van de op- of afregelperiode. De ACM stelt de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet met dit besluit in staat om, binnen de kaders van de Netcode elektriciteit, voor de op- of afregelperiode een verwachte reactie te definiëren.
6. Tot slot wordt met dit besluit een voorwaarde gesteld aan het definiëren van een wachttijd en/of maximale inzetduur in biedingen voor balanceringscapaciteit noodvermogen. Daar waar *Balancing Service Providers* voorafgaand aan dit besluit in hun biedingen altijd een wachttijd en/of maximale inzetduur konden opnemen, wordt deze mogelijkheid nu beperkt tot situaties waarin de desbetreffende *Balancing Service Provider* bij de prekwalificatie van de betreffende middelen kan aantonen dat daar een technische noodzaak toe bestaat.
7. De toelichting bij dit besluit is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 staat de ACM stil bij de aanleiding voor het codewijzigingsvoorstel en de gevolgde wettelijke procedure bij de totstandkoming van dit besluit. In hoofdstuk 3 gaat de ACM in op de inhoudelijke beoordeling van het codewijzigingsvoorstel van de gezamenlijke netbeheerders. Tot slot heeft de ACM als bijlage bij dit besluit een globaal overzicht toegevoegd van de voor dit besluit relevante nationale wet- en regelgeving en Europeesrechtelijke bepalingen.

2 Aanleiding en gevolgde procedure

2.1 Aanleiding

8. Bij haar besluit van 24 juli 2024 met kenmerk ACM/UIT/607599 heeft de ACM het voorstel van de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet met betrekking tot de definitie en het gebruik van de specifieke producten balanceringscapaciteit en balanceringsenergie noodvermogen goedgekeurd. In overeenstemming hiermee heeft de ACM bij haar besluit van 29 augustus 2024 met kenmerk ACM/UIT/628878 (hierna: besluit inzake de Europese platforms) diverse bepalingen met betrekking tot noodvermogen in hoofdstuk 10 van de Netcode elektriciteit (hierna: Netcode) opgenomen.³ De ACM heeft dit besluit genomen naar aanleiding van een codewijzigingsvoorstel van de gezamenlijke netbeheerders.
9. Al ten tijde van het indienen van de hierboven genoemde voorstellen was duidelijk dat de specifieke producten op enkele punten nader uitgewerkt moesten worden.⁴ Deze punten hangen samen met het inpassen van de specifieke producten in een markt voor biedingen balanceringsenergie met een geldigheidsperiode van vijftien minuten. Met dit oogmerk hebben de gezamenlijke netbeheerders een codewijzigingsvoorstel ingediend. De voorgestelde wijzigingen zien op:
 - a. de mogelijkheid tot vroegtijdige deactivatie van biedingen balanceringsenergie noodvermogen en de bijbehorende methode voor het vaststellen van de financiële vergoeding voor *Balancing Service Providers* (hierna: BSP's);
 - b. het toevoegen van een voorbereidingsperiode van vijf minuten aan de productspecificaties voor balanceringsenergie noodvermogen en van voorschriften met betrekking tot de op- of afregelperiode; en

³ Het besluit inzake de Europese platforms en de totstandkomingsgeschiedenis van dit besluit kunnen via de website van de ACM worden geraadpleegd. Zie: <https://www.acm.nl/nl/publicaties/codebesluit-deelname-europese-platforms-balanceringsenergie>.

⁴ Om de toetreding van de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet tot het Europese platform voor de uitwisseling van balanceringsenergie uit frequentieherstelreserves met automatische activering (PICASSO) in oktober 2024 niet te vertragen, diende de ACM het besluit inzake de Europese platforms vóór oktober 2024 te nemen. Het voorliggende codewijzigingsbesluit was destijds niet gereed, waardoor de ACM de voornoemde besluiten niet tegelijkertijd heeft kunnen nemen.

- c. het beperken van de toepassing van een wachttijd en van een maximale inzetduur voor balanceringscapaciteit noodvermogen.

2.2 Gevolgde procedure

10. De ACM stelt op grond van artikel 36 van de Elektriciteitswet 1998 (hierna: Elektriciteitswet) regelgeving vast voor de energiemarkt. Dit besluit is tot stand gekomen op basis van een voorstel van de gezamenlijke netbeheerders dat de ACM op 16 november 2023 heeft ontvangen. Met dit voorstel willen de gezamenlijke netbeheerders de voorwaarden voor het balanceren van het elektriciteitsnet wijzigen. Hiertoe hebben de gezamenlijke netbeheerders in het voorstel wijzigingen van bepalingen uit de Netcode opgenomen.
11. De ACM constateert dat het voorstel op 12 oktober 2023 in een overleg met representatieve organisaties is besproken. In het voorstel is een verslag opgenomen van dit overleg en de indieners hebben in het voorstel aangegeven welke gevolgtrekkingen zij hebben verbonden aan de zienswijzen die organisaties naar voren hebben gebracht. Naar het oordeel van de ACM voldoet het voorstel daarmee aan de vereisten bedoeld in artikel 33, eerste en tweede lid, van de Elektriciteitswet.
12. Als onderdeel van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure heeft de ACM het ontwerpbesluit en de bijbehorende stukken ter inzage gelegd en gepubliceerd op haar internetpagina. De terinzagelegging is gemeld in de Staatscourant van 2 december 2024. De ACM heeft belanghebbenden in de gelegenheid gesteld binnen zes weken hun zienswijzen op het ontwerp kenbaar te maken.
13. De ACM is van mening dat het voorstel geen technische voorschriften bevat bedoeld in Richtlijn 2015/1535. Om die reden zijn de voorwaarden in dit besluit niet in ontwerp ter notificatie aangeboden.

3 Inhoudelijke beoordeling

14. De ACM constateert dat het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders een nadere uitwerking van het specifieke product balanceringsenergie noodvermogen is, zoals bedoeld in artikel 26, eerste lid, van Verordening (EU) 2017/2195 van de Commissie van 23 november 2017 tot vaststelling van richtsnoeren voor elektriciteitsbalancing (hierna: EB Verordening).⁵ Op grond van artikel 5, eerste lid en vierde lid, onderdeel d, van de EB Verordening en artikel 2, tweede lid, van het Besluit uitvoering van Europese verordeningen betreffende de interne energiemarkt beslist de ACM hierover. Aangezien de gezamenlijke netbeheerders de nadere uitwerking van het specifieke product balanceringsenergie noodvermogen als codewijzigingsvoorstel hebben ingediend en de voorwaarden voor balancing in Nederland in hoofdstuk 10 van de Netcode zijn neergelegd, is de ACM ook op grond van artikel 36 van de Elektriciteitswet bevoegd om over het voorstel te beslissen.⁶
15. De ACM gaat in dit hoofdstuk in op de inhoudelijke beoordeling van het codewijzigingsvoorstel. Ter ondersteuning van de toelichting op de in dit besluit opgenomen wijzigingen, staat de ACM in deelhoofdstuk 3.1 stil bij de achtergrond bij de wijzigingen. In deelhoofdstuk 3.2 komt de vroegtijdige deactivatie van geactiveerde biedingen noodvermogen aan bod. In deelhoofdstuk 3.3 gaat de ACM in op de voorbereidingsperiode. En in deelhoofdstuk 3.4 worden de wachttijd en de maximale inzetduur behandeld. De ACM sluit haar inhoudelijke beoordeling in deelhoofdstuk 3.5

⁵ De ACM heeft met haar besluit van 24 juli 2024 met kenmerk ACM/23/182919 aan de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet goedkeuring verleend voor de definitie en het gebruik van de specifieke producten balanceringscapaciteit en -energie noodvermogen. Zie: [https://www.acm.nl/nl/publicaties/goedkeuring-specifiek-product-mfrr-balanceringscapaciteit-en-energie#:~:text=Op%209%20mei%202023%20ontving,mFRR\)%20en%20balanceringsenergie%20uit%20mFRR](https://www.acm.nl/nl/publicaties/goedkeuring-specifiek-product-mfrr-balanceringscapaciteit-en-energie#:~:text=Op%209%20mei%202023%20ontving,mFRR)%20en%20balanceringsenergie%20uit%20mFRR).

⁶ Hiermee vervalt strikt genomen de grondslag voor de bevoegdheid van de ACM uit het Besluit uitvoering van Europese verordeningen betreffende de interne energiemarkt. Zie de 'tenzij' in artikel 2, tweede lid, van voornoemd besluit.

af met een conclusie. In hoofdstuk 4 zijn de op het ontwerpbesluit ontvangen zienswijzen en de reactie van de ACM daarop opgenomen.

3.1 Inleiding

16. De netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet koopt dagelijks (D-1) balanceringscapaciteit voor *Frequency Restoration Reserve* van het type automatische activering (hierna: aFRR) en manuele activering (hierna: noodvermogen) in. Ingevolge artikel 10.36, vierde lid, van de Netcode dient de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet hierbij de in bijlage 13 van dezelfde Netcode voorgeschreven inkoopprocedure te volgen.
17. BSP's die met de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet een contract voor balanceringscapaciteit voor aFRR afsluiten, verplichten zich tegenover de voornoemde netbeheerder om gedurende de contractperiode het gecontracteerde vermogen middels energiebiedingen aan te bieden. Biedingen balanceringsenergie worden per onbalansverrekeningsperiode⁷ ingediend, op volgorde van prijs op een zogenoemde biedladder⁸ geplaatst en, indien en voor zover nodig, door de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet in die volgorde afgeroepen. Bij de start van iedere nieuwe onbalansverrekeningsperiode worden de af te roepen biedingen op basis van de voor de desbetreffende periode geldende biedladder bepaald.⁹
18. In tegenstelling tot de in een contract voor balanceringscapaciteit voor aFRR opgenomen biedplicht, verplichten BSP's die met de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet een contract voor noodvermogen afsluiten, zich onder de huidige Netcode enkel tot het gedurende de contractperiode beschikbaar houden van het gecontracteerde vermogen, zodat zij dat bij afroep kunnen leveren.¹⁰ Zij hoeven dus geen met het capaciteitscontract corresponderende energiebiedingen te doen. De netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet roept balanceringsenergie noodvermogen op basis van willekeurige selectie van de afgesloten capaciteitscontracten af. Tot aan deactivatie, het bereiken van de maximale inzetduur of expliciete activatie van een ander volume is de afroep van de balanceringsenergie noodvermogen doorlopend.
19. Ingevolge het besluit inzake de Europese platforms wijzigt per 1 december 2025 de verplichting voor BSP's die een contract voor balanceringscapaciteit noodvermogen met de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet hebben afgesloten en worden biedingen balanceringsenergie noodvermogen geïntroduceerd. Overeenkomstig de reeds bestaande methode voor aFRR, zoals beschreven in randnummer 17, houdt vanaf de voornoemde datum een contract voor balanceringscapaciteit noodvermogen een biedplicht voor balanceringsenergie noodvermogen in. Biedingen balanceringsenergie noodvermogen worden op basis van een per onbalansverrekeningsperiode vastgestelde biedladder afgeroepen. Omdat BSP's de prijzen van hun biedingen per onbalansverrekeningsperiode kunnen wijzigen, kunnen ook de biedladder en daarmee de op basis van die biedladder afgeroepen biedingen per onbalansverrekeningsperiode wijzigen.
20. Het voorgaande heeft tot gevolg dat een bieding balanceringsenergie noodvermogen van een BSP afgeroepen wordt tot het moment dat een goedkopere bieding beschikbaar is¹¹, uitgaande van een voortdurende behoefte aan de levering van balanceringsenergie noodvermogen. Hieruit volgt dat de frequentie van activatie en deactivatie van biedingen balanceringsenergie

⁷ In Nederland duurt iedere onbalansverrekeningsperiode vijftien minuten.

⁸ Ook wel *merit-order-list* (afgekort MOL) genoemd.

⁹ Zie het handboek van de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet inzake aFRR voor BSP's. Deze handleiding kan via de internetpagina van de voornoemde netbeheerder worden geraadpleegd. Zie: https://netztransparenz.tennet.eu/fileadmin/user_upload/SO_NL/Handboek_aFRR_voor_BSPs.pdf.

¹⁰ Zie het handboek van de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet inzake noodvermogen voor BSP's. Deze handleiding kan via de internetpagina van de voornoemde netbeheerder worden geraadpleegd. Zie: <https://tennet-drupal.s3.eu-central-1.amazonaws.com/default/2024-05/Handboek%20-%20productspecificaties%20mFRR%20noodvermogen%20voor%20BSPs.pdf>.

¹¹ Een bieding kan ook gedeactiveerd worden, omdat de maximale inzetduur is bereikt (zie paragraaf 3.4).

noodvermogen kan toenemen ten opzichte van de huidige situatie, waarin de afroep van balanceringsenergie noodvermogen op basis van een capaciteitscontract in beginsel doorlopend is. Dit brengt meerdere uitdagingen met zich mee met betrekking tot het handhaven van de balanskwaliteit, de monitoring van de levering van balanceringsenergie en de onbalansaanpassing die de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet bij de inzet van balanceringsenergie op de positie van *Balance Responsible Parties* (hierna: BRP's) toepast.

21. In de paragrafen 3.2 tot en met 3.4 wordt een toelichting gegeven op deze uitdagingen en de in dit besluit opgenomen codewijzigingen die daarop inspelen. Hierbij wordt de Netcode, zoals die ingevolge het besluit inzake de Europese platforms vanaf 1 december 2025 luidt, als uitgangspunt genomen.

3.2 Vroegtijdige deactivatie

22. De gezamenlijke netbeheerders stellen voor om de mogelijkheid tot vroegtijdige deactivatie van biedingen balanceringsenergie noodvermogen te introduceren. Daartoe hebben zij in hun codewijzigingsvoorstel wijzigingen van bijlage 24 en de artikelen 10.39 en 10.39a van de Netcode opgenomen. Het eerste lid van bijlage 24 schrijft voor waar een bieding balanceringsenergie noodvermogen aan moet voldoen. De in dit besluit opgenomen wijziging van de voornoemde bijlage ziet op het toevoegen van een zinsnede aan onderdeel d van het eerste lid, waaruit blijkt dat deactivatie tijdens de volledige activeringstijd mogelijk is. De wijziging in artikel 10.39 ziet op het bepalen van de te verrekenen volumes bij vroegtijdige deactivatie. En de wijziging in artikel 10.39a ziet op de prijs waartegen een bij vroegtijdige deactivatie te bepalen compensatievolume wordt verrekend.

3.2.1 Mogelijkheid tot vroegtijdige deactivatie

23. Voorafgaand aan dit besluit was de minimale levertijd voor balanceringsenergie noodvermogen overeenkomstig bijlage 24, eerste lid, onderdeel d, gelijk aan nul minuten. Aangezien de periode van levering voorafgegaan wordt door een activeringstijd van vijftien minuten¹², betekent een leveringsperiode van minimaal nul minuten dat de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet pas kan deactiveren na afloop van de activeringstijd. De gezamenlijke netbeheerders merken op dat dit om twee redenen onwenselijk is.
24. Ten eerste zou dit de balanshandhaving bemoeilijken. Indien de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet gedurende de activeringstijd het geactiveerde noodvermogen niet meer nodig heeft, zou hij moeten wachten met deactiveren tot het einde van de activeringstijd. In de tussentijd moet hij aanvullende balanceringsacties in tegengestelde richting uitvoeren om de niet meer benodigde maar wel geleverde elektriciteit te compenseren (*counter activations*). Dit resulteert in de onnodige inzet van schaarse middelen. Daarnaast leidt het tot aanvullende risico's voor de balanskwaliteit.
25. Ten tweede kan het gevolg van de hierboven beschreven dynamiek volgens de gezamenlijke netbeheerders zijn dat de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet in één onbalansverrekeningsperiode zowel opregelt als afregelt, wat in regeltoestand 2 resulteert. Regeltoestand 2 geeft BRP's een signaal en financiële prikkel om in balans te zijn. Zij kunnen dan ook afgerekend worden op een eventuele onbalans. Daarmee ontmoedigt regeltoestand 2 BRP's om passief mee te regelen. Gegeven het feit dat passief meeregelen een belangrijk element is van de reactieve balanceringsstrategie van de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet, is een toename van het aantal onbalansverrekeningsperiodes met regeltoestand 2 onwenselijk.
26. Ten behoeve van de balanshandhaving en ter beperking van de frequentie waarmee regeltoestand 2 voorkomt, stellen de gezamenlijke netbeheerders voor om de mogelijkheid te introduceren om tijdens de activeringstijd niet meer benodigd noodvermogen te kunnen deactiveren. De ACM kan zich vinden in de redenering van de gezamenlijke netbeheerders. Zij is

¹² Zie bijlage 24, eerste lid, onderdelen h en i, van de Netcode voor respectievelijk op- en afregelen.

van mening dat de mogelijkheid van vroegtijdige deactivatie in overeenstemming is met artikel 3, eerste lid, onderdelen c en d, van de EB Verordening. De mogelijkheid draagt bij aan zowel de efficiëntie van balancering als van de werking van de balanceringsmarkt. Bovendien draagt deze mogelijkheid overeenkomstig artikel 36, eerste lid, van de Elektriciteitswet bij aan een doelmatig functioneren van de elektriciteitsvoorziening. De ACM neemt de voorgestelde wijziging van bijlage 24, eerste lid, onderdeel d, van de Netcode dan ook over, zij het in tekstueel gewijzigde vorm. De ACM acht de bewoordingen 'waarbij deactivatie tijdens de volledige activeringstijd mogelijk is', duidelijker dan de door de gezamenlijke netbeheerders voorgestelde wijziging: 'minimumduur van de leveringsperiode: 0 minuten of korter' (waarbij de onderstreepte woorden de door de gezamenlijke netbeheerders voorgestelde wijziging betreffen).

27. De ACM neemt niet het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders over om aan bijlage 24, eerste lid, onderdeel d, toe te voegen dat de BSP een aanvullende vergoeding ontvangt bij deactivatie tijdens de volledige activeringstijd. Dat de BSP in die situatie een aanvullende vergoeding ontvangt, blijkt al uit artikel 10.39a, vijfde lid, van de Netcode. Bovendien hoort deze passage niet thuis in bijlage 24, aangezien deze bijlage ziet op de specificaties van biedingen balanceringsenergie noodvermogen en niet op vergoedingen. Om dezelfde reden neemt de ACM het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders niet over om aan bijlage 24, eerste lid, onderdeel d, een voorschrift voor het bepalen van de leveringsperiode toe te voegen. Dit voorschrift is van belang om vast te kunnen stellen of er sprake is van vroegtijdige deactivatie waar een aanvullende vergoeding tegenover staat. In afstemming met de gezamenlijke netbeheerders voegt de ACM aan artikel 10.39 een tiende lid toe, waaruit blijkt in welke gevallen hier sprake van is. In de volgende paragraaf gaat de ACM nader op deze wijzigingen in.

3.2.2 Vergoeding voor BSP bij vroegtijdige deactivatie

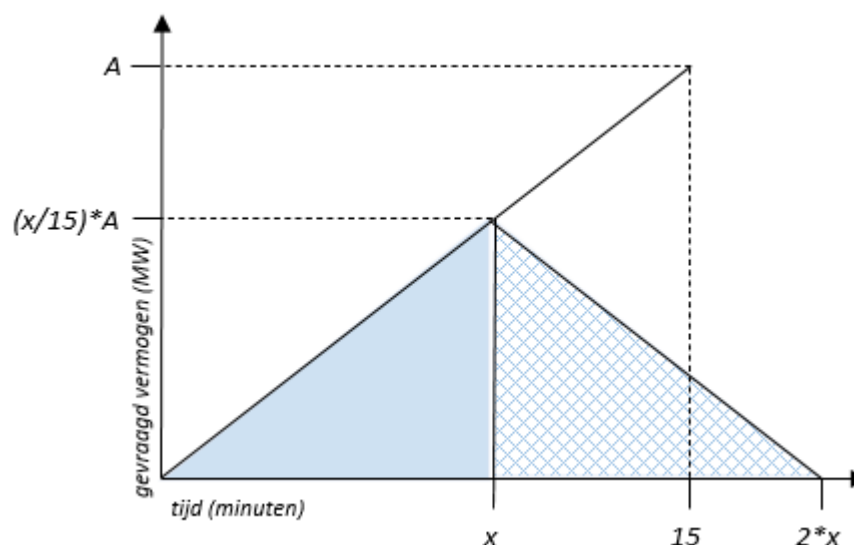
28. De gezamenlijke netbeheerders merken op dat het bij de bepaling van de vergoeding bij deactivatie noodzakelijk is rekening te houden met de mogelijkheid dat deze vroegtijdig plaatsvindt, dus voor het bereiken van de volledige activeringstijd. Zonder wijziging van de Netcode kan de vergoeding voor BSP's lager uitvallen dan wat zij op basis van hun biedprijs zouden ontvangen voor levering van het volledig ingeboden vermogen voor vijftien minuten (hetgeen gelijk is aan één onbalansverrekeningsperiode). Als BSP's niet uit kunnen gaan van een dergelijke minimale vergoeding, dan hebben zij niet de mogelijkheid om door hun biedingen zeker te stellen dat zij bij activatie in ieder geval hun opstartkosten terugverdienen. De gezamenlijke netbeheerders verwachten dat BSP's een opslag in hun bieding opnemen om het voornoemde risico af te dekken. Dit zou leiden tot hogere kosten voor noodvermogen dan wat op basis van de (opportuniteits)kosten van BSP's nodig is.
29. Om te voorkomen dat BSP's een risico-opslag voor vroegtijdige deactivatie in hun biedingen opnemen, stellen de gezamenlijke netbeheerders voor om de volumes en prijzen zodanig vast te stellen dat BSP's bij vroegtijdige deactivatie minimaal vergoed worden tegen de door hen ingeboden prijs en de levering van het ingeboden vermogen voor vijftien minuten. Ingevolge de door de gezamenlijke netbeheerders voorgestelde wijzigingen in artikel 10.39 van de Netcode bestaat het volume dat bij vroegtijdige deactivatie wordt vergoed uit twee componenten. De eerste component is het volume dat verondersteld wordt te zijn geleverd. Dit volume wordt overeenkomstig artikel 10.39a, eerste en tweede lid, van de Netcode vergoed tegen de *common balancing energy price* (hierna: CBEP). De tweede component is het deel van het gereserveerde volume dat vanwege de vroegtijdige deactivatie niet is geleverd. Dit volume wordt overeenkomstig artikel 10.39a, vijfde lid, vergoed tegen de prijs van de betreffende bieding.
30. In paragraaf 3.2.2.1 wordt stilgestaan bij de wijze waarop wordt vastgesteld of sprake is van vroegtijdige deactivatie, waar een vergoeding voor de niet-geleverde volumes tegenover staat. In paragraaf 3.2.2.2 wordt een toelichting gegeven op de bepaling van het volume balanceringsenergie noodvermogen dat de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet bij vroegtijdige deactivatie met de BSP dient te verrekenen en de bijbehorende vergoeding. In paragraaf 3.2.2.3 beoordeelt de ACM de voorgestelde wijzigingen in het licht van de relevante regelgeving.

3.2.2.1 Methode voor het vaststellen van vroegtijdige deactivatie

31. Of sprake is van vroegtijdige deactivatie waar een vergoeding van de niet-geleverde volumes tegenover staat, dient volgens de gezamenlijke netbeheerders per reserveleverende eenheid te worden bepaald. Om dit in de Netcode tot uitdrukking te brengen, stellen zij voor om aan het eerste lid, onderdeel d, van bijlage 24¹³, de zin toe te voegen dat de leveringsperiode wordt bepaald op basis van de duur van levering behorende bij een of meerdere opeenvolgende biedingen. Hieruit volgt dat indien de leveringsperiode van een voor de levering van balanceringsenergie noodvermogen geactiveerde reserveleverende eenheid over een of meerdere opeenvolgende onbalansverrekeningsperioden optelt tot de volledige activeringstijd van vijftien minuten, er bij deactivatie van de bieding ten aanzien van de desbetreffende reserveleverende eenheid geen sprake is van vroegtijdige deactivatie in de zin van de Netcode. De opstartkosten van deze reserveleverende eenheid heeft de BSP reeds door activatie in de voorgaande onbalansverrekeningsperiode(n) terug kunnen verdienen. Een aanvullende vergoeding bij vroegtijdige deactivatie in de actuele onbalansverrekeningsperiode is dan niet gerechtvaardigd. Voor reserveleverende eenheden die daarentegen bij deactivatie van een bieding over de actuele en de voorgaande onbalansverrekeningsperiode gezamenlijk nog niet de volledige activeringstijd hebben bereikt, geldt dat de BSP de opstartkosten voor die reserveleverende eenheden bij deactivatie nog niet (volledig) heeft terugverdiend. In voorkomend geval is een aanvullende vergoeding volgens de gezamenlijke netbeheerders dan ook wel gerechtvaardigd.

3.2.2.2 Volumebepaling en vergoeding

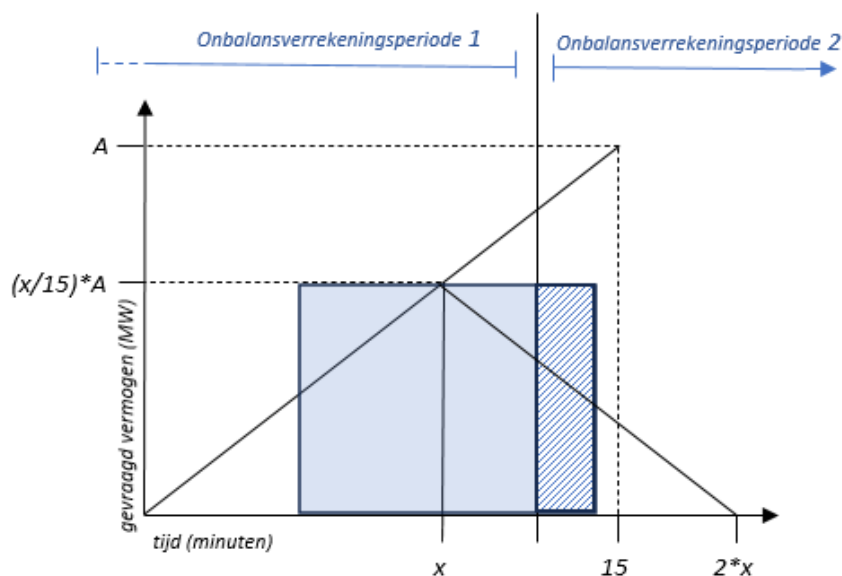
32. Voor het berekenen van het volume dat wordt verondersteld te zijn geleverd, wordt aangenomen dat de BSP een lineaire *ramp* hanteert, met een volledige activeringstijd van vijftien minuten. Als een bieding van A MW na x minuten gedeactiveerd wordt, dan volgt een maximale levering van $(x/15) * A$ MW. Tot aan het begin van de deactivatie is dan $(\frac{1}{2} * (x/60) * (x/15) * A)$ MWh geleverd. Figuur 1 laat zien hoe deze formules werken voor een situatie van vroegtijdige deactivatie. Zo is het hiervoor berekende volume tot aan deactivatie de oppervlakte onder de blauwe effen driehoek linksonder in de figuur. Met de aanname van een lineaire *ramp-down* met gelijke snelheid als de *ramp-up*, wordt vanaf deactivatie een gelijk volume berekend, dus $(\frac{1}{2} * (x/60) * (x/15) * A)$ MWh. Dit is de geruite driehoek rechtsonder in de figuur. De in dit randnummer beschreven berekening is opgenomen in artikel 10.39, zesde lid, onderdeel c, van de Netcode.

Figuur 1 – Visuele weergave van vroegtijdige deactivatie

¹³ In afstemming met de gezamenlijke netbeheerders heeft de ACM deze wijziging in bijlage 24, eerste lid, onderdeel d, niet overgenomen, maar in plaats daarvan een tiende lid aan artikel 10.39 toegevoegd. Zie paragraaf 3.2.2.3.

33. Uitgaande van een situatie waarin op het niveau van de reserveleverende eenheid de volledige activeringstijd niet is bereikt (zie paragraaf 3.2.2.1), wordt het deel van het gereserveerde volume dat vanwege de vroegtijdige deactivatie van de bieding niet is geleverd, berekend als het verschil tussen wat er zou worden geleverd op basis van een leveringsperiode van nul minuten, en het volume dat wordt verondersteld te zijn geleverd. Op die manier wordt de BSP minimaal gecompenseerd voor levering van het ingeboden vermogen voor vijftien minuten. Wat er wordt geleverd bij een leveringsperiode van nul minuten is $(15/60) * A$ MWh. Dit volume wordt vervolgens verminderd met de berekende volumes tot aan deactivatie en na deactivatie, wat resulteert in: $((15/60) * A - (x/60) * (x/15) * A)$ MWh. Deze berekening is opgenomen in artikel 10.39, negende lid, van de Netcode.
34. Het volume dat wordt verondersteld te zijn geleverd, wordt gecompenseerd tegen de CBEP van de relevante onbalansverrekeningsperiodes. Om te bepalen welke volumes tegen welke CBEP moeten worden verrekend, moet het geleverde volume worden toegerekend naar onbalansverrekeningsperiodes. Daarvoor wordt aangenomen dat er sprake was van een vaste levering ter hoogte van $(x/15) * A$ MW gedurende een periode van x minuten, met het moment van deactivatie als het middelpunt van die periode. Als op die manier bijvoorbeeld acht minuten wordt toegerekend aan onbalansverrekeningsperiode 1, en twee minuten aan onbalansverrekeningsperiode 2, dan wordt 80% van het volume vergoed tegen de CBEP van onbalansverrekeningsperiode 1, en 20% tegen de CBEP van onbalansverrekeningsperiode 2. Figuur 2 laat deze situatie zien. De gehele blauwe rechthoek is de veronderstelde totale levering. De effen rechthoek aan de linkerkant is het deel dat wordt toegerekend aan onbalansverrekeningsperiode 1. De gestreepte rechthoek aan de rechterkant wordt toegerekend aan onbalansverrekeningsperiode 2.
35. Het deel van het gereserveerde volume dat vanwege vroegtijdige deactivatie niet is geleverd, wordt gecompenseerd tegen de bidprijs van de betreffende bieding. De BSP krijgt zodoende een deel van het ingeboden volume vergoed tegen de CBEP, en het resterende deel tegen zijn bidprijs. De CBEP is altijd minimaal even hoog als de bidprijzen van de geactiveerde biedingen, waaronder die van de BSP zelf. Dus doordat de BSP deels vergoed wordt tegen zijn bidprijs en deels tegen de CBEP, is gegarandeerd dat de BSP minimaal vergoed wordt tegen de ingeboden prijs voor de levering van het ingeboden vermogen voor vijftien minuten. In de figuur komt dit volume overeen met de wit gearceerde delen van de rechthoek die wordt opgespannen tussen het nulpunt, A MW, en 15 minuten.

Figuur 2 – Visuele weergave van toerekening volumens aan onbalansverrekeningsperiodes

36. In afwijking van het voorgaande geldt de vergoeding tegen de biedprijs niet voor het deel van het volume dat geleverd zou worden door reserveleverende eenheden die, gemeten over de voorgaande en de actuele onbalansverrekeningsperiode gezamenlijk, reeds de volledige activeringstijd van vijftien minuten hebben bereikt. Overeenkomstig artikel 10.39, negende lid, gelezen in samenhang met het tiende lid van die bepaling¹⁴ en met artikel 10.39a, vijfde lid, NC ontvangen de BRP's dan ook geen vergoeding voor deze niet-geleverde volumes.

3.2.2.3 Beoordeling ACM

37. De ACM kan zich vinden in het voorstel en de bijbehorende onderbouwing van de gezamenlijke netbeheerders en neemt de wijze waarop wordt bepaald of sprake is van vroegtijdige deactivatie en de wijze waarop het compensatievolume wordt vastgesteld en waartegen dat volume wordt vergoed in de Netcode over. Hiertoe wijzigt zij het zesde lid van artikel 10.39 en voegt zij een negende lid aan die bepaling toe. Daarnaast voegt zij een vijfde lid aan artikel 10.39a toe. In afstemming met de gezamenlijke netbeheerders voegt de ACM met dit besluit ook een tiende lid aan artikel 10.39 toe.¹⁵ Die bepaling brengt tot uitdrukking dat enkel de ten gevolge van vroegtijdige deactivatie niet-geleverde volumes worden vergoed, voor zover de reserveleverende eenheden die worden gedeactiveerd de volledige activeringstijd nog niet hadden bereikt.¹⁶ Verder past de ACM de formulering van het negende lid van artikel 10.39 ten opzichte van het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders op enkele onderdelen aan. Met de aanpassingen brengt de bepaling onder meer duidelijk tot uitdrukking dat enkel het deel van het gevraagde vermogen dat geleverd zou worden door reserveleverende eenheden die worden gedeactiveerd vóór het bereiken van de volledige activeringstijd wordt betrokken bij het bepalen van het compensatievolume. Ook voegt de ACM aan de bepaling toe dat de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet het compensatievolume vaststelt en dat dit volume wordt uitgedrukt in kWh.
38. Met de wijzigingen wordt voorkomen dat BSP's vanwege het risico van vroegtijdige deactivatie en het niet gegarandeerd terug kunnen verdienen van de opstartkosten bij activatie, een opslag in hun biedingen voor balanceringsenergie noodvermogen opnemen. Tegelijkertijd wordt de vergoeding voor niet-geleverde volumes bij vroegtijdige deactivatie enkel toegekend, voor zover de releverende eenheden de volledige activeringstijd bij vroegtijdige deactivatie nog niet hadden bereikt en de desbetreffende BSP zijn opstartkosten voor die eenheden nog niet (volledig) terug heeft kunnen verdienen. Volgens de ACM wordt hiermee, in overeenstemming met artikel 3, tweede lid, onderdeel c, van de EB Verordening, gezocht naar een balans tussen efficiëntie van balancering en de kosten voor de betrokken partijen.
39. Naast het toevoegen aan artikel 10.39, zesde lid, onderdeel c, van de wijze waarop het geleverde volume bij vroegtijdige deactivatie wordt bepaald, stellen de gezamenlijke netbeheerders een aangepaste formulering voor van de volumebepaling bij deactivatie na of bij het bereiken van de volledige activeringstijd. De ACM heeft deze gewijzigde formulering al meegenomen in haar besluit inzake de deelname aan de Europese platforms voor balanceringsenergie. Voor een toelichting op deze wijziging verwijst de ACM naar voornoemd besluit.¹⁷ Ter verduidelijking en in afstemming met de gezamenlijke netbeheerders heeft de ACM binnen artikel 10.39, zesde lid, onderdeel c, een tweedeling gemaakt. Hiermee wordt in de bepaling duidelijk onderscheid gemaakt tussen de volumebepaling in geval van deactivatie bij of na het bereiken van de volledige activeringstijd (subonderdeel 1°) en bij deactivatie voorafgaand aan het bereiken van de volledige activeringstijd (subonderdeel 2°).

¹⁴ Zie de voorgaande voetnoot.

¹⁵ Zoals reeds in randnummer 27 opgemerkt, neemt de ACM de in het codewijzigingsvoorstel opgenomen wijziging van bijlage 24, eerste lid, onderdeel d, van de Netcode met betrekking tot het bepalen van de leveringsperiode niet over.

¹⁶ Gemeten over de voorgaande en de actuele onbalansverrekeningsperiode gezamenlijk.

¹⁷ Zie paragraaf 3.2.2. van het besluit van de ACM met kenmerk ACM/UIT/620180.

3.3 Voorbereidingsperiode en op- of afregelperiode

40. Naast de mogelijkheid van vroegtijdige deactivatie, zijn de gezamenlijke netbeheerders van mening dat het nodig is om in de productspecificaties van balanceringsenergie noodvermogen¹⁸ een voorbereidingsperiode¹⁹ op te nemen. Ter onderbouwing merken de gezamenlijke netbeheerders op dat het voor het handhaven van de balanskwaliteit van belang is te borgen dat het gevraagde vermogen balanceringsenergie noodvermogen zo constant mogelijk wordt geleverd. Indien biedingen balanceringsenergie op basis van een biedladder worden geactiveerd en dientengevolge de partij die balanceringsenergie levert per (opeenvolgende) onbalansverrekeningsperiode kan wijzigen, is het voor het handhaven van de balanskwaliteit noodzakelijk dat deactivatie en het af- of opregelen van de ene bieding en activatie en het op- of afregelen van de andere bieding zodanig verlopen dat het geleverde volume zo constant mogelijk blijft.
41. Vanaf het moment dat de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet een bieding balanceringsenergie noodvermogen activeert, heeft de BSP ingevolge bijlage 24, eerste lid, onderdelen h en i, van de Netcode vijftien minuten om het gevraagde vermogen te leveren (de volledige activeringstijd). De activeringstijd bestaat uit een voorbereidingsperiode en een op- of afregelperiode. De voorbereidingsperiode is de periode tussen de afroep van een bieding balanceringsenergie en de start van de op- of afregelperiode, zoals gedefinieerd in artikel 2, onderdeel 29, van de EB Verordening. De op- of afregelperiode wordt bepaald door een vast startmoment, in het onderhavige geval het einde van de voorbereidingsperiode, en een bepaalde periode waarbinnen de input en/of output van het werkzaam vermogen wordt verhoogd of verlaagd. Dit volgt uit de definitie van de op- of afregelperiode, die wordt gegeven in artikel 3, onderdeel 147, van Verordening (EU) 2017/1485 van de Commissie van 2 augustus 2017 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende het beheer van elektriciteitstransmissiesystemen (hierna: SO Verordening).
42. Gedurende de voorbereidingsperiode kan, maar hoeft de BSP het afgeroepen vermogen nog niet te activeren. Dit dient wel gedurende de op- of afregelperiode te gebeuren. In het codewijzigingsvoorstel van de gezamenlijke netbeheerders dat de aanleiding vormde voor het besluit inzake de Europese platforms²⁰ zijn geen specificaties opgenomen voor de voorbereidingsperiode, waardoor het voor BSP's mogelijk is om de voorbereidingsperiode gelijk te stellen aan de volledige activeringstijd. Dit houdt in dat, nadat een bieding balanceringsenergie is afgeroepen, de BSP er in het meest extreme geval voor zou kunnen kiezen om pas tegen het einde van de activeringstijd in één keer het gehele afgeroepen vermogen te activeren. De gezamenlijke netbeheerders geven aan dat deze manier van levering de balanskwaliteit niet ten goede komt, omdat het geactiveerde vermogen in deze situatie niet geleidelijk toeneemt en activatie en deactivatie van biedingen tussen onbalansverrekeningsperioden niet goed op elkaar aansluiten. Bovendien kan deze wijze van activatie resulteren in onvoldoende geleverd vermogen om de balans te ondersteunen. De gezamenlijke netbeheerders stellen daarom voor om een voorbereidingsperiode en een op- of afregelperiode te specificeren, waardoor deactivatie van de ene bieding en activatie van de andere bieding beter in elkaar overlopen. Daarmee wordt over de onbalansverrekeningsperioden heen een zo constant mogelijke levering van balanceringsenergie noodvermogen nagestreefd.
43. In de paragrafen 3.3.1 en 3.3.2 wordt ingegaan op de door de gezamenlijke netbeheerders voorgestelde invulling van de specificaties voor de voorbereidingsperiode en voor de op- of afregelperiode. In paragraaf 3.3.3 licht de ACM haar oordeel ten aanzien van de voornoemde periodes toe.

¹⁸ Zie bijlage 24 van de Netcode.

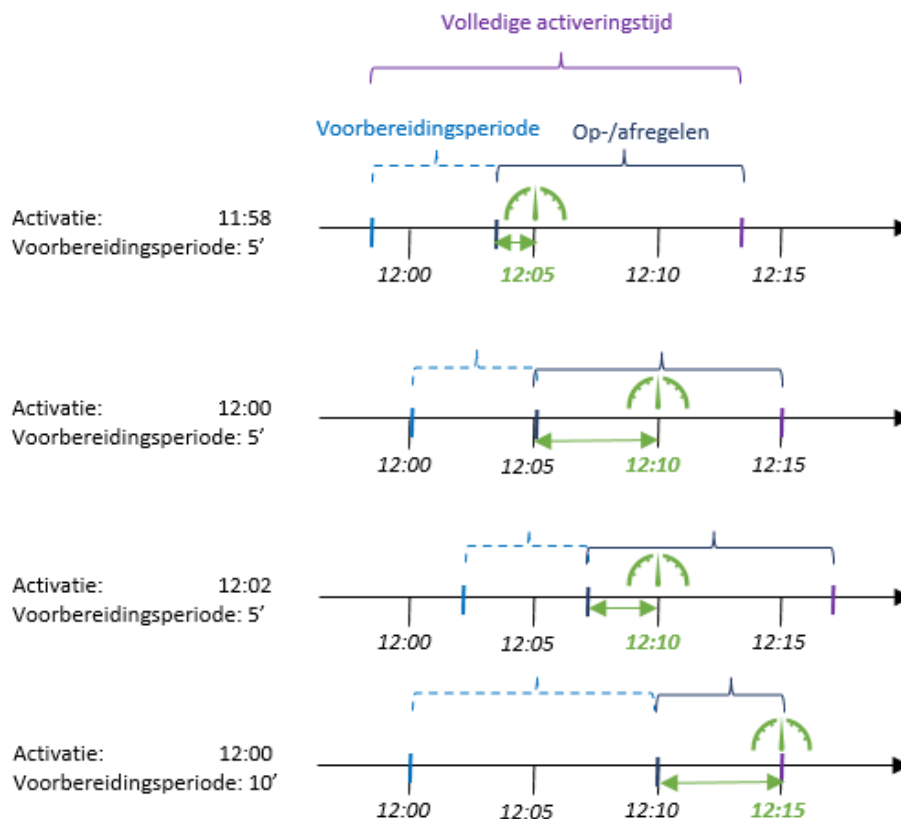
¹⁹ Zie artikel 2, onderdeel 29, van de EB Verordening.

²⁰ Codewijzigingsvoorstel van de gezamenlijke netbeheerders van 4 mei 2023 met kenmerk BR-2023-1951 (zie <https://www.acm.nl/system/files/documents/codewijzigingsvoorstel-picasso-en-mari.pdf>).

3.3.1 Specificatie voorbereidingsperiode van vijf minuten

44. De gezamenlijke netbeheerders stellen voor om de voorbereidingsperiode vast te stellen op vijf minuten. Ter onderbouwing van hun voorstel wijzen zij op de monitorbaarheid van het geleverde vermogen. Ingevolge artikel 158, vijfde lid, van de SO Verordening is het de verantwoordelijkheid van de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet om de naleving van alle producteisen, en daarmee ook van de levering van balanceringsenergie, te monitoren. Aangezien biedingen balanceringsenergie noodvermogen van het type *direct activation* zijn, die op ieder moment in de tijd kunnen worden afgeroepen²¹, is het in voor de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet bij vroegtijdige deactivatie zonder voorbereidingsperiode niet altijd mogelijk om te monitoren of de BSP tussen het moment van afroep en het moment van deactivatie daadwerkelijk balanceringsenergie noodvermogen heeft geleverd. In dit kader merken de gezamenlijke netbeheerders op dat de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet iedere vijf minuten meetgegevens over het geleverde volume ontvangt.
45. In figuur 3 hieronder zijn enkele voorbeelden opgenomen van een rond 12:00 uur afgeroepen bieding balanceringsenergie noodvermogen. Er zijn vier scenario's uitgewerkt met verschillende momenten van afroep en verschillende voorbereidingsperiodes. In elk scenario is aangegeven op welk moment de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet meetgegevens ontvangt op basis waarvan hij kan bepalen of de BSP balanceringsenergie noodvermogen heeft geleverd. De netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet meet iedere vijf minuten het geleverde volume en gaat ervan uit dat er in ieder geval geleverd wordt na afloop van de voorbereidingsperiode. Zodoende kan de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet steeds de eerste reactie meten op het eerste meetmoment ná afloop van de voorbereidingsperiode.
- a. Bij activatie van een bieding om 11:58 uur en een voorbereidingsperiode van 5 minuten, verwacht de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet dat de BSP uiterlijk om 12:03 uur start met op- of afregelen. Het eerste meetmoment daarna is 12:05 uur. De netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet verwacht dan in ieder geval een levering te meten tussen 12:03 uur en 12:05 uur (de groene pijl bij het eerste voorbeeld in figuur 3).
 - b. Bij activatie van een bieding om 12:00 uur en een voorbereidingsperiode van 5 minuten, verwacht de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet dat de BSP uiterlijk om 12:05 uur start met op- of afregelen. Het eerste meetmoment daarna is 12:10 uur. De netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet verwacht dan in ieder geval een levering te meten tussen 12:05 uur en 12:10 uur (de groene pijl bij het tweede voorbeeld in figuur 3).
 - c. Bij activatie van een bieding om 12:02 uur en een voorbereidingsperiode van 5 minuten, volgt uit dezelfde redenering een meting van de eerste reactie om 12:10 uur, en de verwachting dat in ieder geval tussen 12:07 uur en 12:10 uur wordt geleverd.
 - d. Bij activatie van een bieding om 12:00 uur en een voorbereidingsperiode van 10 minuten, verwacht de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet dat de BSP uiterlijk om 12:10 uur start met op- of afregelen. Het eerste meetmoment daarna is 12:15 uur. De netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet verwacht dan in ieder geval een levering tussen 12:10 uur en 12:15 uur.

²¹ In tegenstelling tot biedingen van het type *scheduled activation*, waarbij een afroep van een bieding voor balanceringsenergie enkel op een specifiek moment in de tijd kan plaatsvinden. Biedingen balanceringsenergie noodvermogen dienen altijd van het type *direct activation* te zijn.

Figuur 3 – Vorbereidingsperiode en monitoring

46. Uit scenario d) is op te maken dat een Vorbereidingsperiode van tien minuten ertoe kan leiden dat de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet pas aan het einde van de volledige activeringstijd kan vaststellen of een BSP is gestart met leveren. Dit achten de gezamenlijke netbeheerders onwenselijk. Zij geven daarom de voorkeur aan een Vorbereidingsperiode van vijf minuten. Daarnaast houdt een Vorbereidingsperiode van tien minuten in dat er slechts vijf minuten overblijven voor de op- of afregelperiode. Ondanks dat het marktpartijen vrijstaat gedurende de Vorbereidingsperiode balanceringsenergie noodvermogen te leveren, hoeven zij dit pas vanaf de op- of afregelperiode te doen. Indien de op- of afregelperiode vijf minuten bedraagt en marktpartijen pas vanaf deze periode balanceringsenergie noodvermogen leveren, sluiten activatie van de ene en deactivatie van de andere bieding minder goed op elkaar aan. De gezamenlijke netbeheerders stellen dat dit vanuit het oogpunt van het borgen van de balanskwaliteit onwenselijk is.²²

3.3.2 Specificatie op- of afregelperiode

47. Uit de toelichting op het codewijzigingsvoorstel en uit het bij het voorstel gevoegde verslag van het overleg van 12 oktober 2023 met representatieve organisaties op de elektriciteitsmarkt²³ blijkt dat de gezamenlijke netbeheerders na het verstrijken van de Vorbereidingsperiode van de BSP een reactie verwachten. De gezamenlijke netbeheerders stellen dat deze nadere invulling van de op- of afregelperiode, die volgt op de Vorbereidingsperiode, noodzakelijk is om de balanskwaliteit te kunnen borgen en om de levering van noodvermogen te kunnen monitoren. Zonder nadere invulling kan het gevraagde vermogen vlak voor het bereiken van het einde van

²² Dezelfde argumenten gelden in mindere mate ook voor een Vorbereidingsperiode van 7,5 minuten.

²³ Als bedoeld in artikel 33, eerste lid, van de Elektriciteitswet.

de activeringstijd volledig worden aangezet.²⁴ Deze abrupte wijze van activeren is vanuit het oogpunt van het handhaven van de balanskwaliteit niet wenselijk.

48. Volgens de gezamenlijke netbeheerders leidt de nadere invulling van de op- of afregelperiode er ook toe dat de levering van balanceringsenergie noodvermogen dichter bij de onbalansaanpassing ligt. De onbalansaanpassing die de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet op grond van artikel 10.25, zevende lid, van de Netcode bij de activatie van biedingen balanceringsenergie op de positie van de BRP toepast, is namelijk gebaseerd op de aanname van een lineaire *ramping* vanaf de afroep van de energiebieding tot aan het einde van de activeringstijd. Indien geen voorwaarden worden gesteld aan de op- of afregelperiode kan de daadwerkelijke *ramping* hier (sterk) van afwijken. Door wel voorwaarden aan de op- of afregelperiode te stellen, dient de BSP gedurende de op- of afregelperiode in ieder geval een minimale hoeveelheid van de afgeroepen balanceringsenergie noodvermogen te leveren. Daarmee komen het daadwerkelijk door de BSP geleverde volume en de op de BRP toegepaste onbalansaanpassing dichter bij elkaar te liggen.
49. In het codewijzigingsvoorstel is geen nadere invulling gegeven aan wat onder 'een reactie' moet worden verstaan. Teneinde de effectiviteit van de vereiste reactie na vijf minuten te verbeteren en de transparantie naar de markt te vergroten, heeft de ACM de gezamenlijke netbeheerders verzocht om nader te specificeren wat zij verstaan onder 'een reactie'. Omdat de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet iedere vijf minuten de geleverde energievolumes meet, stellen de gezamenlijk netbeheerders voor de 'reactie' te definiëren in termen van het geleverde volume.
50. Het totaal te leveren volume balanceringsenergie noodvermogen gedurende de volledige activeringstijd wordt bepaald door het afgeroepen vermogen (in MW) te vermenigvuldigen met de tijdsduur in uren²⁵ en daarna door twee te delen²⁶. In overeenstemming hiermee stellen de gezamenlijke netbeheerders voor om in bijlage 24 van de Netcode op te nemen dat in de zesde minuut na afroep een minimaal volume balanceringsenergie noodvermogen, als percentage van het totaal te leveren volume balanceringsenergie noodvermogen gedurende de volledige activeringstijd, dient te zijn geleverd. Het exacte percentage dient te worden opgenomen in het overzicht van specificaties voor producten in de overeenkomstig artikel 10.36, tweede lid, door de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet vast te stellen procedures en specificaties. De gezamenlijke netbeheerders zijn voornemens dit percentage initieel vast te stellen op 0,8%, wat op basis van ervaringen in de praktijk bijgesteld kan worden. 0,8% geleverd volume op minuut zes als percentage van het totaal te leveren volume gedurende de volledige activeringstijd komt overeen met een lineaire *ramping* gedurende één minuut van 0% tot 12% geactiveerd vermogen van het afgeroepen vermogen. In de daaropvolgende minuten dient het percentage geactiveerd vermogen ten opzichte van het afgeroepen vermogen toe te blijven nemen. Dientengevolge wordt in elke minuut een groter volume balanceringsenergie noodvermogen geleverd dan in de voorgaande minuut.
51. Uitgaande van het percentage waar de gezamenlijke netbeheerders mee wensen te starten, geeft de onderstaande tabel de reactie weer die de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet bij de levering van balanceringsenergie noodvermogen verwacht. De reactie is weergegeven als het geactiveerde vermogen als percentage van het afgeroepen vermogen en het geleverde volume als percentage van het totaal te leveren volume gedurende de volledige activeringstijd per minuut. In de tabel is te zien dat de BSP gedurende de voorbereidingsperiode nog niet hoeft op of af te regelen. Aan het eind van minuut zes dient minimaal 12% van het afgeroepen vermogen geactiveerd te zijn en dient minimaal 0,8% van het totaal te leveren volume balanceringsenergie noodvermogen gedurende de volledige activeringstijd geleverd te zijn. Aan het einde van de zevende minuut dient het minimaal geactiveerde vermogen hoger te zijn dan in de voorgaande minuut. In de tabel is dit weergegeven als '12% plus extra ten opzichte van vorige minuut'. Op basis van dit minimaal geactiveerde vermogen in minuut zeven is het

²⁴ Ervan uitgaande dat de desbetreffende reserveleverende eenheid of groep daar technisch toe in staat is.

²⁵ Een onbalansverrekeningsperiode staat gelijk aan 0,25 uur.

²⁶ Omdat een lineaire *ramping* wordt verondersteld.

minimaal geleverde volume in die minuut meer dan 1,6% van het totaal te leveren volume gedurende de volledige activeringstijd. Gecumuleerd dient daarom na minuut zeven meer dan 2,4% van het gedurende de volledige activeringstijd te leveren volume geleverd te zijn. Voor de minuten acht tot en met vijftien geldt dat het geactiveerde vermogen continu toe dient te nemen, waardoor ook het geleverde volume elke minuut toeneemt ten opzichte van de voorgaande minuut. De gezamenlijke netbeheerders stellen aan deze continue stijging enkel de voorwaarde dat het afgeroepen vermogen volledige geactiveerd is aan het einde van de activeringstijd. Hierdoor behouden BSP's de vrijheid om zelf te bepalen hoe ze vanaf de zesde minuut na afroep tot aan het einde van de activeringstijd op- of afregelen.²⁷

Minuut	% geactiveerd vermogen ten opzichte van afgeroepen vermogen	% geleverd volume ten opzichte van totaal te leveren volume gedurende volledige activeringstijd	Gecumuleerd geleverd volume als percentage van totaal te leveren volume gedurende volledige activeringstijd
1 t/m 5	0%	0%	0%
6	12%	0,8%	0,8%
7	12% plus extra ten opzichte van vorige minuut	1,6% plus extra ten opzichte van vorige minuut	2,4% + extra
8 t/m 15	Continu toenemend ten opzichte van voorgaande minuut	Continu toenemend ten opzichte van voorgaande minuut	Continu toenemend ten opzichte van voorgaande minuut

Tabel 1 – Concrete invulling van 'een reactie', uitgaande van het voorziene initiële percentage

3.3.3 Beoordeling ACM

52. De ACM kan de opvatting van de gezamenlijke netbeheerders volgen dat met de overgang van de inzet van noodvermogen op basis van capaciteitscontracten en voortdurende activatie, naar de afroep van biedingen balanceringsenergie noodvermogen op basis van een biedladder die per onbalansverrekeningsperiode wordt vastgesteld (zie paragraaf 3.1), maatregelen nodig zijn om de balanskwaliteit te kunnen blijven borgen. Tegelijkertijd onderkent de ACM dat ten tijde van het nemen van dit besluit nog niet kan worden vastgesteld in welke mate de biedladder door de tijd heen wijzigt en, dientengevolge, hoe frequent wijzigingen van de biedladder bij de inzet van noodvermogen leidt tot een opeenvolgende deactivatie en activatie van biedingen. Tegen deze achtergrond weegt de ACM het belang van een toegankelijke markt voor balanceringsenergie en het belang van het borgen van de balanskwaliteit tegen elkaar af.
53. Ten aanzien van de toegankelijkheid van de markt voor balanceringsenergie, merkt de ACM het volgende op. In haar besluit van 24 juli 2024 met kenmerk ACM/UIT/607599 inzake de goedkeuring van het voorstel van de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet voor de definitie en het gebruik van de specifieke producten balanceringscapaciteit en -energie uit mFRR, gaat de ACM onder meer in op de technische vereisten die worden gesteld aan de levering van balanceringsenergie noodvermogen en aan de levering van het standaardproduct voor balanceringsenergie uit mFRR (het MARI-product). Een van de gronden op basis waarvan de ACM de aanvraag heeft goedgekeurd, heeft betrekking op artikel 26, eerste lid, onderdeel b, van de EB Verordening: bepaalde installaties zijn vanwege technische beperkingen niet geschikt voor de levering van aFRR of het MARI-product. De aan balanceringsenergie noodvermogen gestelde technische vereisten zijn daarentegen minder streng, waardoor de voornoemde installaties wel geschikt zijn voor de levering van dit product.²⁸
54. De ACM is van mening dat de technische vereisten voor balanceringsenergie noodvermogen met het voorstel weliswaar worden aangescherpt, maar dat de gezamenlijke netbeheerders hierbij

²⁷ Alhoewel vanuit de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet om redenen van balanskwaliteit de voorkeur uitgaat naar lineaire *ramping*.

²⁸ Zie de randnummers 25 en 26 van het besluit van de ACM van 24 juli 2024 met kenmerk ACM/UIT/607599.

een goede balans hebben gevonden tussen het toegankelijk houden van de markt voor balanceringsenergie en het borgen van de balanskwaliteit bij activatie (en deactivatie) van biedingen balanceringsenergie noodvermogen op basis van een biedladder. Bovendien blijven de aan balanceringsenergie noodvermogen gestelde technische eisen ook met de aanscherping in wezenlijke mate minder streng dan de eisen die ingevolge bijlage 25 van de Netcode aan het MARI-product, het Europese standaardproduct voor mFRR, worden gesteld.²⁹ Zo zijn de aan de vereiste reactie gestelde voorwaarden beperkt tot een minimaal geleverd volume in de eerste minuut na het einde van de voorbereidingsperiode, waarbij dit volume tot aan het bereiken van de volledige activeringstijd een continu stijgende of continu dalende trend voor respectievelijk op- of afregelen moet laten zien. Hiermee wordt aan de BSP's vrijheid gelaten om, binnen de kaders van de volledige activeringstijd en de verwachte reactie, het verloop van de op- of afregelperiode zelf te bepalen.

55. Ter verdere onderbouwing verwijst de ACM naar de toelichting van de gezamenlijke netbeheerders bij het codewijzigingsvoorstel. Hierin staat vermeld dat uit een rondgang van de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet onder BSP's blijkt dat de meeste respondenten bij een voorbereidingsperiode van vijf minuten het product balanceringsenergie noodvermogen kunnen leveren.
56. Zoals blijkt uit het bij het codewijzigingsvoorstel gevoegde verslag van het overleg van 12 oktober 2023 tussen de gezamenlijke netbeheerders en representatieve organisaties, heeft de Vereniging Energie-Nederland (hierna: Energie-Nederland) aangegeven dat niet alle BSP's aan de eis van een voorbereidingsperiode van vijf minuten kunnen voldoen. Energie-Nederland stelt dat voor deze partijen, thermische (piek)eenheden, een langere voorbereidingsperiode noodzakelijk is. Energie-Nederland wijst op het risico dat deze partijen ten gevolge van de invoering van een voorbereidingsperiode van vijf minuten uit de markt zouden kunnen verdwijnen en de gevolgen daarvan voor de leveringszekerheid en voor de kosten van het contracteren van balanceringscapaciteit noodvermogen.
57. Alhoewel de ACM onderkent dat sommige eenheden mogelijk niet aan de aangescherpte technische vereisten voor de levering van balanceringsenergie noodvermogen kunnen voldoen, acht de ACM het opnemen van een langere voorbereidingsperiode dan vijf minuten om twee redenen onwenselijk. Ten eerste zou een langere voorbereidingsperiode resulteren in een kortere op- of afregelperiode, wat de balanskwaliteit niet ten goede komt. Daarnaast acht de ACM het effectief kunnen monitoren van de geleverde volumes in het geval van vroegtijdige deactivatie van belang om de balanskwaliteit te borgen, wat bij een voorbereidingsperiode van langer dan vijf minuten slechts in beperkte mate mogelijk is (zie paragraaf 3.3.1). Verder heeft de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet in reactie op een vraag van de ACM bevestigd dat de markt voor balanceringscapaciteit noodvermogen na het invoeren van de voorbereidingsperiode voldoende liquide blijft.
58. Op grond van het voorgaande concludeert de ACM dat het voorstel voor de definitie van de voorbereidingsperiode en de op- of afregelperiode niet in strijd is met de in artikel 3 van de EB Verordening verwoorde doelstellingen, noch met artikel 36, eerste en tweede lid, van de Elektriciteitswet. Zo volgt uit artikel 10.36, tweede lid, van de Netcode dat de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet het volledige overzicht van de specificaties voor balanceringsenergie noodvermogen in vast te stellen procedures en specificaties uiteenzet. Daarnaast volgt uit artikel 3, tweede lid, onderdeel f, van de EB Verordening, dat de ACM de aan de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet toegewezen verantwoordelijkheid om de systeemveiligheid te waarborgen, dient te respecteren.
59. De ACM neemt het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders dan ook over. Hiertoe voegt zij aan het eerste lid van bijlage 24 van de Netcode onderdeel j toe, waarmee de voorbereidingsperiode van vijf minuten onderdeel wordt van de voorwaarden die gelden voor biedingen balanceringsenergie noodvermogen. Daarnaast voegt zij in afstemming met de gezamenlijke netbeheerders aan onderdeel k aan het eerste lid van bijlage 24 toe. In dit

²⁹ Zie het besluit van de ACM van 29 augustus 2024 met kenmerk ACM/UIT/628878.

onderdeel wordt de op- of afregelperiode gedefinieerd. In overeenstemming met het voorgaande schrijft het onderdeel voor dat in de zesde minuut na afroep van een bieding balanceringsenergie noodvermogen een reactie zichtbaar dient te zijn, gemeten op basis van geleverd volume en waarbij dit volume in de daaropvolgende minuten tot aan de volledige activeringstijd een continu stijgende of dalende trend dient te laten zien.

60. Met de nadere uitwerking van de vereiste reactie beoogt de ACM enerzijds BSP's voldoende duidelijkheid te bieden over wat na het verstrijken van de voorbereidingsperiode van hen wordt verwacht. Anderzijds biedt de ACM, door de vereiste reactie in de Netcode niet in detail uit te werken, de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet voldoende ruimte om hier op basis van praktijkervaringen nader invulling aan te geven. Dat deze ruimte beperkt is, en de voorspelbaarheid voor de BSP's dus gewaarborgd blijft, volgt onder meer uit een van de doelen van de vereiste reactie: het handhaven van de balanskwaliteit. Het vereisen van een relatief grote reactie in de eerste minuut na de voorbereidingsperiode zou de balanskwaliteit niet ten goede komen. Daarnaast zou het vereisen van een te grote reactie niet stroken met de door de netbeheerder van het landelijke hoogspanningsnet in het kader van de volumebepaling en daaraan gekoppelde verrekening (artikel 10.39, zesde lid, onderdeel c, en zevende lid van de Netcode) veronderstelde lineaire *ramping*. Tot slot zou het voorschrijven van een te grote reactie ook kunnen leiden tot een verschil tussen de met de BSP verrekende volumes en de ingevolge artikel 10.25, zevende lid, onderdeel a, van de Netcode bij BRP's toegepaste onbalansaanpassing, terwijl de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet de mogelijkheid van het ontstaan van een verschil en de omvang daarvan juist probeert te beperken (zie randnummer 48).
61. Gelet op de in randnummer 52 genoemde onzekerheid over de frequentie waarmee de biedladder voor biedingen balanceringsenergie noodvermogen wijzigt en hoe vaak deze wijzigingen leiden tot opeenvolgende activaties en deactivaties van biedingen balanceringsenergie noodvermogen, en gelet op de in randnummer 56 aangehaalde bezwaren, verwacht de ACM van de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet dat zij de effectiviteit van de voorbereidingsperiode en de gevolgen daarvan voor de markt jaarlijks evalueert. Hierbij dient de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet tevens de vraag te beantwoorden of voortzetting van de voorschriften voor de voorbereidingsperiode en voor de op- of afregelperiode gerechtvaardigd is en of aanpassingen nodig zijn.³⁰
62. Tot slot heeft de ACM in afstemming met de gezamenlijke netbeheerders onderdeel c van het eerste lid van bijlage 24 gewijzigd. In dit onderdeel wordt de deactiveringsperiode gedefinieerd. De huidige deactiveringsperiode is gelijk aan de volledige activeringstijd, te weten: vijftien minuten. Zou onderdeel c van het eerste lid ongewijzigd blijven, dan zou de deactiveringsperiode ten gevolge van de wijzigingen in dit besluit gelijk worden gesteld aan de op- of afregelperiode van tien minuten. Met de wijziging van het voornoemde onderdeel, blijft de deactiveringsperiode gelijk aan de volledige activeringstijd. Daarnaast heeft de ACM in afstemming met de gezamenlijke netbeheerders de term 'voorbereidingstijd' niet uit het codewijzigingsvoorstel overgenomen. In plaats daarvan heeft zij aansluiting gezocht bij de in artikel 2, onderdeel 29, van de EB Verordening gebruikte term 'voorbereidingsperiode'. Deze wijziging heeft geen inhoudelijke gevolgen.

3.4 Wachtijd en maximale inzetduur

63. Op basis van het derde lid van bijlage 10 van de huidige Netcode kunnen BSP's in hun biedingen voor balanceringscapaciteit noodvermogen een wachtijd en een maximale inzetduur definiëren. De mogelijkheid hiertoe is niet aan voorschriften gebonden. De gezamenlijke netbeheerders wensen deze mogelijkheid te beperken tot situaties waarin ten tijde van de prekwificatie als

³⁰ Zie in gelijke zin de jaarlijkse evaluatie van de schaarstecomponent die de ACM van de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet verwacht. Zie randnummer 85 van het besluit van de ACM inzake de Europese platforms.

bedoeld in artikel 10.37, vijfde lid, onderdeel a, van de Netcode kan worden aangetoond dat een wachttijd of maximale inzetduur noodzakelijk is.

64. Met een wachttijd wordt de periode bedoeld tussen het einde van de deactiveringsperiode en de volgende activering. Met de maximale inzetduur wordt de periode bedoeld vanaf activatie tot aan deactivatie. BSP's die een wachttijd of een maximale inzetduur willen of om technische redenen moeten hanteren, kunnen daarmee deelnemen aan de markt voor balanceringscapaciteit noodvermogen. Dit resulteert in een groter aanbod van balanceringscapaciteit voor de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet.
65. Zoals toegelicht in paragraaf 3.1 stapt de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet voor balanceringsenergie noodvermogen over van afroep op basis van willekeurige selectie naar afroep op basis van een biedladder. Dientengevolge kunnen activatie en deactivatie van biedingen balanceringsenergie noodvermogen elkaar vaker opvolgen. De gezamenlijke netbeheerders merken op dat zowel een wachttijd als een maximale inzetduur, beide in combinatie met afroep op basis van een biedladder en daaruit voortvloeiende deactivatie van andere biedingen die hoger (of lager in het geval van afregelen) op de biedladder staan, negatieve gevolgen kan hebben voor de beschikbaarheid van vermogen voor balanceringsdoeleinden.
66. Problemen kunnen volgens de gezamenlijke netbeheerders ontstaan wanneer een relatief groot aantal eenheden of locaties van BSP's tegelijkertijd in de wachttijdperiode terechtkomen of relatief veel eenheden vanwege de maximale inzetduur voor een beperkte periode ingezet kunnen worden. Hierdoor zou een tijdelijk tekort aan balanceringsenergie kunnen ontstaan, zowel voor wat betreft vermogen dat de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet op een specifiek moment nodig heeft als voor wat betreft vermogen waar hij gelet op diens dimensioneringsverplichtingen over dient te beschikken. Wanneer de beschikbaarheid van reservecapaciteit³¹ onder 80% van de gedimensioneerde capaciteit³² zakt, kan dit er zelfs toe leiden dat het transmissiesysteem op grond van artikel 18, tweede lid, van de SO Verordening in de alarmtoestand terechtkomt. De gezamenlijke netbeheerders merken op dat dit op termijn kan betekenen dat meer balanceringscapaciteit noodvermogen moet worden ingekocht, om te voorkomen dat de beschikbare reservecapaciteit onder de 80% zakt. Dit zou resulteren in hogere balanceringskosten, hetgeen zij onwenselijk achten.
67. In reactie op vragen van de ACM omtrent de toepassing van een wachttijd geven de gezamenlijke netbeheerders aan dat momenteel alle BSP's in hun biedingen voor balanceringscapaciteit noodvermogen een wachttijd opnemen. Het risico bestaat dat de BSP's deze wachttijd na de overstap naar biedingen balanceringsenergie noodvermogen en afroep op basis van een biedladder in hun biedingen voor balanceringscapaciteit noodvermogen blijven hanteren, ook al hebben zij de mogelijkheid om hun operationele kosten in de prijs van hun energiebiedingen mee te nemen. Bovendien is het volgens de gezamenlijke netbeheerders niet voor alle BSP's technisch gezien noodzakelijk om een wachttijd dan wel een maximale inzetduur te hanteren.
68. Samengevat stellen de gezamenlijke netbeheerders enerzijds dat het hanteren van een wachttijd en een maximale inzetduur het voor bepaalde partijen mogelijk maakt om deel te nemen aan de markt voor balanceringscapaciteit noodvermogen, waardoor het aanbod toeneemt, en anderzijds dat het kan resulteren in het tijdelijk niet beschikbaar zijn van balanceringscapaciteit noodvermogen. Daarom stellen de gezamenlijke netbeheerders voor om de toepassing van een wachttijd en een maximale inzetduur door marktpartijen te beperken tot situaties waarin dat technisch gezien noodzakelijk is. Of een technische noodzaak bestaat, hangt af van de technische specificaties van de betreffende reserveleverende eenheid of groep en dient de marktpartij tijdens de door artikel 10.37, vijfde lid, onderdeel a, van de Netcode voorgeschreven prekwificatie aan te tonen.

³¹ In de SO Verordening wordt reservecapaciteit gedefinieerd als 'omvang van de FCR, FRR of RR die voor de TSB beschikbaar moet zijn'. Zie artikel 3, onderdeel 95, van de SO Verordening.

³² Zie artikel 9.25 van de Netcode en artikel 157 van de SO Verordening.

69. Tegen de achtergrond van de overstap naar biedingen balanceringsenergie noodvermogen en activatie op basis van een biedladder, kan de ACM de redenering van de gezamenlijke netbeheerders volgen. Met het beperken van de wachttijd en/of de maximale inzetduur tot situaties waarin daar een technische noodzaak toe bestaat, hebben de gezamenlijke netbeheerders volgens de ACM een goede balans gevonden tussen enerzijds het belang van een effectieve en efficiënte handhaving van de systeembalans en anderzijds de belangen van de marktpartijen die wensen deel te nemen aan de markt voor noodvermogen. De ACM neemt het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders dan ook over en beperkt in het derde lid van bijlage 10 van de Netcode de mogelijkheid voor het definiëren van een wachttijd of maximale inzetduur tot situaties waarin bij de prekwalificatie van de reserveleverende eenheid of groep is gebleken dat daar een technische noodzaak toe bestaat.
70. Ter verdere onderbouwing van haar instemming met het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders merkt de ACM op dat de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet ingevolge artikel 158, tweede lid, en artikel 119, eerste lid, onderdeel I, van de SO Verordening als onderdeel van de operationele methodologie van het Nederlandse LFC-blok de eisen ten aanzien van FRR-beschikbaarheid³³ in de voornoemde methodologie dient te specificeren. De hier bedoelde operationele methodologie is in Nederland neergelegd in hoofdstuk 10 van de Netcode. De beperking van de mogelijkheid om een wachttijd en/of maximale inzetduur te definiëren vormt een invulling van de voornoemde FRR-beschikbaarheidseisen.
71. Daarnaast is de ACM van mening dat het beperken van de mogelijkheid om een wachttijd en een maximale inzetduur te definiëren, overeenkomstig artikel 3, eerste lid, onderdeel b, van de EB Verordening de efficiëntie van balancering kan vergroten. Door de voornoemde beperking kan de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet bij de langdurige inzet van noodvermogen beschikken over meer activeerbare biedingen. Tegelijkertijd worden met de beperking overeenkomstig artikel 3, eerste lid, onderdeel e, van de EB Verordening geen belemmeringen voor nieuwe marktdeelnemers gecreëerd en wordt de liquiditeit van de balanceringsmarkten niet beperkt. Indien de (nieuwe) marktdeelnemer kan aantonen dat een wachttijd of maximale inzetduur technisch noodzakelijk is, is het hanteren daarvan toegestaan. Voor het overige kan de marktdeelnemer zijn operationele kosten in zijn energiebiedingen meenemen.
72. Verder is de wijziging volgens de ACM in overeenstemming met artikel 36 van de Elektriciteitswet. Deze bepaling schrijft onder meer voor dat de ACM bij het vaststellen van de voorwaarden, zoals bepalingen uit de Netcode, het belang van het betrouwbaar en doelmatig functioneren van de elektriciteitsvoorziening in acht moet nemen (eerste lid, onderdeel b). Dit geldt ook voor het belang van een objectieve, transparante en niet-discriminatoire handhaving van de energiebalans op een wijze die de kosten weerspiegelt (eerste lid, onderdeel f) en voor dat wat bij de SO Verordening en de EB Verordening is gesteld (eerste lid, onderdeel h). Niet is gebleken dat het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders met betrekking tot de wachttijd en de maximale inzetduur in strijd is met de voornoemde belangen en verordeningen. Door technische noodzakelijkheid als uitgangspunt voor het voorschrijven van een wachttijd of maximale inzetduur te hanteren, acht de ACM de wijziging ook objectief, evenredig en niet-discriminair en daarmee in overeenstemming met artikel 36, tweede lid, van de Elektriciteitswet.
73. Alhoewel in de voorgestelde codetekst enkel de voorwaarde van technische noodzakelijkheid wordt gesteld aan het specificeren van een wachttijd, blijkt uit de toelichting op het voorstel dat het de wens van de gezamenlijke netbeheerders is om de voorwaarde ook voor het toepassen van een maximale inzetduur te laten gelden. Dienovereenkomstig heeft de ACM in afstemming met de gezamenlijke netbeheerders de formulering van het vijfde lid van bijlage 10 ten opzichte van het voorstel aangepast. Om de leesbaarheid te vergroten heeft de ACM daarnaast de door de gezamenlijke netbeheerders voorgestelde formulering van de beperking voor het toepassen van een wachttijd aangepast, zonder de inhoudelijke betekenis van het voorschrift te wijzigen.

³³ Het begrip eisen voor FRR-beschikbaarheid wordt ingevolge de SO Verordening gedefinieerd als 'reeks eisen, opgesteld door de TSB's van een LFC-blok, met betrekking tot de beschikbaarheid van FRR'. Zie artikel 3, onderdeel 126, van de SO Verordening.

3.5 Conclusie

74. De ACM komt tot het oordeel dat de wijzigingen die de gezamenlijke netbeheerders voorstellen, niet in strijd zijn met de doelstellingen bedoeld in artikel 3 van de EB Verordening en in artikel 4 van de SO Verordening, noch met de belangen, regels en eisen bedoeld in artikel 36, eerste en tweede lid, van de Elektriciteitswet. Bij het bereiken van dit oordeel betreft de ACM haar besluit van 24 juli 2024 met kenmerk ACM/UIT/607599 inzake de tijdelijke toepassing van de specifieke producten balanceringscapaciteit en -energie noodvermogen en haar besluit van 29 augustus 2024 met kenmerk ACM/UIT/628878 inzake de deelname van de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet aan de Europese platforms voor balanceringsenergie.³⁴ In de toelichting op deze besluiten wordt uitvoerig stilgestaan bij de redenen voor en de gevolgen van de toepassing van balanceringsenergie noodvermogen binnen het Nederlandse balanceringsregime.
75. De ACM heeft grammatica, spelling en interpunctie in het codevoorstel waar nodig gecorrigeerd. Daarnaast heeft de ACM enkele tekstuele aanpassingen gedaan om de codebepalingen te verduidelijken.

4 Reactie op ontvangen zienswijzen

76. [PM]

³⁴ De hier bedoelde Europese platforms voor balanceringsenergie zijn het aFRR-platform PICASSO en het mFRR-platform MARI.

Bijlage 1 – Wettelijk kader

Elektriciteitswet 1998

1. Op grond van artikel 31, eerste lid, aanhef en de onderdelen c, g en i van de Elektriciteitswet zenden de gezamenlijke netbeheerders aan de ACM een voorstel voor de door hen tegenover afnemers te hanteren voorwaarden met betrekking tot de wijze waarop:
 - a. de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet enerzijds en afnemers en de overige netbeheerders anderzijds zich jegens elkaar gedragen ten aanzien van de systeemdiensten (onderdeel c);
 - b. de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet uitvoering geeft aan zijn taak de leveringszekerheid te waarborgen en de wijze waarop productiereservecapaciteit wordt aangehouden en ingezet (onderdeel g); en
 - c. de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet jegens de andere netbeheerders en de afnemers de energiebalans handhaaft (onderdeel i).
2. Bij de beoordeling van het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders dient de ACM een afweging te maken tussen de belangen die volgen uit artikel 36, eerste lid, van de Elektriciteitswet. De belangen uit voornoemd artikel die de ACM bij de beoordeling van het voorstel in het bijzonder relevant acht, zijn:
 - a. het belang van het betrouwbaar, duurzaam, doelmatig en milieuhygiënisch verantwoord functioneren van de elektriciteitsvoorziening (onderdeel b);
 - b. het belang van de bevordering van de ontwikkeling van het handelsverkeer op de elektriciteitsmarkt (onderdeel c); en
 - c. het belang van een objectieve, transparante en niet discriminatoire handhaving van de energiebalans op een wijze die de kosten weerspiegelt (onderdeel f).
3. Daarnaast dient de ACM, op grond van artikel 36, eerste lid, onderdeel h, van de Elektriciteitswet onder meer te waarborgen dat het besluit voldoet aan hetgeen is gesteld bij of krachtens de Elektriciteitsverordening, waaruit onder meer volgt dat de ACM de voorschriften uit de EB Verordening in acht moet nemen.
4. Verder schrijft artikel 36, tweede lid, van de Elektriciteitswet voor dat de ACM zich ervan dient te vergewissen dat de voorwaarden de interoperabiliteit van de netten garanderen en objectief, evenredig en non-discriminatoire zijn, alvorens zij deze vaststelt.

Europese regelgeving

5. Zoals uit het voorgaande volgt, dient de ACM bij de beoordeling van het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders de voorschriften uit de EB Verordening in acht te nemen. De EB Verordening is een op artikel 59, eerste lid, onderdeel c, van de Elektriciteitsverordening gebaseerde, door de Europese Commissie vastgestelde verordening. De EB Verordening heeft rechtstreekse werking, waardoor de bepalingen uit deze verordening direct doorwerken in de Nederlandse rechtsorde.
6. Voor de beoordeling van het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders acht de ACM in het bijzonder artikel 3 (doelstellingen en regelgevende aspecten) en artikel 26 (eisen voor specifieke producten) van belang. De ACM gaat hieronder, voor zover relevant, kort in op deze bepalingen.
7. Artikel 3 van de EB Verordening bevat de doelstellingen die met deze verordening worden nagestreefd en schrijft de uitgangspunten voor die onder meer de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet en de ACM bij de toepassing van de EB Verordening dienen te hanteren. Bij de beoordeling van het voorstel acht de ACM in het bijzonder relevant dat de EB Verordening nastreeft de efficiëntie van balancerings- en van de Europese en nationale balanceringsmarkten te verbeteren

(eerste lid, onderdeel b) en de liquiditeit van balanceringsmarkten te bevorderen (eerste lid, onderdeel e). Daarnaast acht de ACM de volgende uitgangspunten uit artikel 3 van de EB Verordening relevant: bij het toepassen van de EB Verordening dient geoptimaliseerd te worden tussen de hoogste totale efficiëntie en de laagste totale kosten voor alle betrokken partijen (tweede lid, onderdeel c) en dient de aan de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet toegewezen verantwoordelijkheid om de systeemveiligheid te waarborgen, te worden gerespecteerd (tweede lid, onderdeel f).

8. Uit artikel 26 van de EB Verordening volgt dat de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet een voorstel kan opstellen voor de definitie en het gebruik van specifieke producten voor balanceringsenergie en balanceringscapaciteit. De bepaling schrijft voor welke elementen in het voorstel moeten worden opgenomen. Voor het onderhavige besluit acht de ACM in het bijzonder het eerste lid, onderdeel a, van artikel 26 van de EB Verordening van belang. Uit deze bepaling blijkt dat het voornoemde voorstel een definitie van het specifieke product dient te omvatten.